

UDENRIGSMINISTERIET

EKN, sagsnr.: 2022-87
Den 17. februar 2022

Rådsmøde (udenrigsanliggender) den 21. februar 2022

SUPPLERENDE SAMLENOTAT

4. Sikkerhedssituationen i Europa	2
5. Forberedelse til møde med Golfstaternes Samarbejdsråd (GCC).....	4

4. Sikkerhedssituationen i Europa

KOM-dokument foreligger ikke

Nyt notat

1. Resumé

På rådsmødet ventes en drøftelse af sikkerhedssituationen i Europa i lyset af den russiske troppeopbygning på og omkring grænsen til Ukraine. Det forventes, at der vil være en generel orientering om situationens udvikling, status på de diplomatiske bestræbelser samt for arbejdet i afskrækkelsessporet, hvor EU-sanktioner står centralt. Det er endvidere forventningen, at den ukrainske udenrigsminister, Kuleba, vil deltage i en uformel morgenmadsdrøftelse i margin af rådsmødet. Situationen i Belarus ventes også at blive berørt grundet de fælles russisk-belarusiske militærøvelser på belarusisk territorie ved grænsen til Ukraine, samt den stadigt forværrede menneskerettighedssituation i Belarus.

2. Baggrund

Rusland har de seneste måneder opbygget betydelige militære kapaciteter tæt ved grænsen til Ukraine og på den ulovligt annekterede Krim-halvø og vil kunne iværksætte et omfattende angreb mod Ukraine med meget kort varsel. Den russiske Statsduma har den 15. februar vedtaget en opfordring til præsident Putin om at anerkende de to såkaldte folkerepublikker i Østukraine (Donetsk og Lugansk). EU har kraftigt fordømt vedtagelsen, der ses som en klar provokation. En anerkendelse af de to republikker vil kuldsejle Minsk-processen.

Der arbejdes fortsat intenst i det diplomatiske spor fra vestlig side for at finde en fredelig løsning på konflikten. USA og NATO har besvaret Ruslands breve vedr. bl.a. det russiske krav om sikkerhedsgarantier. Den amerikanske udenrigsminister talte med den russiske udenrigsminister d. 15. februar, hvor det blev kommunikeret, at USA og NATO så frem til at modtage russiske svar på USA og NATO's besvarelser. Tilsvarende har EU's Høje Repræsentant Borrell parallelt med NATO generalsekretær Stoltenberg besvaret Ruslands udenrigsminister Lavrovs breve til EU- og NATO-landene. I svarbrevet fra Borrell gentages EU-landenes villighed til fortsat dialog for at styrke alles sikkerhed. Regeringsledere fra både EU og USA har samtidig gentagne gange understreget over for Rusland, at ny russisk aggression mod Ukraine vil få omfattende økonomiske og politiske konsekvenser.

Der ses tillige med stor bekymring på den russiske styrkeopbygning og de fælles russisk-belarusiske militærøvelser på belarusisk territorie ved grænsen til Ukraine. Internt i Belarus ses der desuden en stadigt forværret menneskerettighedssituation med mere end 1.000 politiske fanger. Der planlægges folkeafstemning i Belarus den 27. februar 2022 om en ny forfatning, som dog ikke forventes at føre til reelle ændringer, der vil løsne Lukashenko's greb om magten.

3. Formål og indhold

Drøftelsen ventes at bygge videre på sidste udenrigsrådsmøde den 24. januar 2022. Mødet er en vigtig anledning til at signalere fortsat stærk EU-enighed og støtte til Ukraine, herunder direkte over for udenrigsminister Kuleba, som deltager i en uformel morgenmadsdrøftelse i margin af rådsmødet. Rådsdrøftelsen ventes at have fokus på både dialogsporet og arbejdet i afskrækkelsessporet, herunder forberedelsen af sanktioner mod Rusland, såfremt Rusland angriber Ukraine, samt den konsulære situation og medlemslandenes synspunkter herpå.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Sagen forventes ikke at have lovgivningsmæssige konsekvenser eller konsekvenser for statsfinanserne, samfundsøkonomien, miljøet eller beskyttelsesniveauet.

8. Høring

Sagen har ikke været sendt i høring.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der er enighed i EU-kredsen om, at russisk militær aggression mod Ukraine vil få store politiske og økonomiske konsekvenser for Rusland. Der er bred erkendelse af, at situationen ikke blot vedrører Ukraine, men hele den europæiske sikkerhedsarkitektur og de principper, der ligger til grund for denne. Der er fortsat opbakning til det transatlantiske spor med gensidig koordinering og orientering af USA i bestræbelserne på at søge en deeskalering af situationen. EU skal spille en central og aktiv rolle i forhold til styrkelse af medlems- og partnerlandes modstandskraft samt i forberedelsen af robuste sanktioner mod Rusland, hvis situationen eskalerer. Endelig er der enighed om at udvise solidaritet med Ukraine og gentage EU's fulde støtte til Ukraines territoriale integritet og suverænitet.

10. Regeringens generelle holdning

Fra dansk side støttes der fuldt ud op om dialogindsatsen i forhold til Rusland, herunder bestræbelserne på at finde en mulig diplomatisk løsning på konflikten, som ikke kompromitterer grundprincipperne for europæisk sikkerhed eller svækker NATO og den amerikanske sikkerhedsgaranti. EU skal dog også være klar til at reagere hurtigt og hårdt i tilfælde af russisk aggression mod Ukraine. Derfor støtter regeringen op om forberedelsen af robuste EU-sanktioner, der vil få enorme konsekvenser og omkostninger for Rusland. Fra dansk side er det i den forbindelse centralt med tæt transatlantisk koordinering.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har senest været forelagt Folketingets Europaudvalg den 20. januar 2022.

5. Forberedelse til møde med Golfstaternes Samarbejdsråd (GCC)

KOM-dokument foreligger ikke

Nyt notat

1. Resumé

Der forventes en kort forberedende rådsdrøftelse inden et uformelt frokostmøde med udenrigsministrene fra landene i Golfstaternes Samarbejdsråd (GCC). Derudover ventes gjort status for EU's kommende fælles meddelelse om det fremtidige samarbejde med Golfen i opfølgning på rådsmødet d. 18. oktober 2021.

2. Baggrund

EU's udenrigsrepræsentant Josep Borrell har lagt op til en kort intern rådsdrøftelse inden et uformelt frokostmøde mellem udenrigsministre fra EU og Golfstaternes Samarbejdsråd (GCC), som finder sted i margin af rådsmødet.

Drøftelsen følger i kølvandet på ønsket om et styrket engagement i regionen samt en række udviklinger i det seneste års tid, herunder forbrødringen mellem Qatar og en række øvrige medlemmer af GCC; normaliseringsaftalerne mellem Israel og en række arabiske lande; en snarlig femte runde i den Irak-faciliterede dialog mellem Iran og Saudi Arabien; samt den irakiske regionale konference, der blev afholdt i Bagdad d. 28. august 2021, hvor EU deltog som observatør. Golfen er dog fortsat præget af udfordringer, hvor de EU-faciliterede forhandlinger om atomaftalen med Iran fortsat pågår, ligesom den maritime sikkerhed fortsat er udfordret i Den Persiske Golf og Omanbugten, om end situationen aktuelt er stabil. Danmark varetager indtil udgangen af 2022 lederskabet af det diplomatiske spor af den europæiske overvågningsmission (EMASoH) i Hormuzstrædet. EU har i de seneste år øget sit engagement i Golflandene, bl.a. i form af øget tilstedeværelse i regionen samt uformelle menneskerettighedsdialoger med landene.

EU's fælles meddelelse forventes at medvirke til, at EU yderligere styrker dialogen med Golfstaterne om særligt regional sikkerhed og deeskalering samt styrker samarbejdet om økonomisk og grøn transition i regionen. Danmark har bidraget til arbejdet med særligt fokus på den grønne dagsorden, menneskerettigheder, inklusive arbejdstagerrettigheder, såvel som initiativer for regional deeskalering og stabilitet.

3. Formål og indhold

Formålet er at forberede den uformelle frokost med udenrigsministrene fra GCC, hvor regionale udviklinger i Golfen samt perspektiver for det fremtidige EU-GCC-samarbejde ventes drøftet. Der forventes også en status fra Borrell på arbejdet med den fælles meddelelse, der forventes færdiggjort i april 2022, og som Danmark har spillet aktivt ind til.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Sagen forventes ikke at have lovgivningsmæssige konsekvenser eller konsekvenser for statsfinanserne, samfundsøkonomien, miljøet eller beskyttelsesniveauet.

8. Høring

Sagen har ikke været sendt i høring.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der forventes overordnet konsensus om behovet for et styrket EU-engagement i Golfen og samarbejde med GCC. Nogle lande har hovedfokus på regional sikkerhed i Golfen, mens andre lande har et bredere fokus inklusiv på klima, menneskerettigheder og handel.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen støtter et styrket EU-engagement i Golfen. Danmark har sammen med en række ligesindede lande været særligt aktiv med konkrete opfordringer til en styrket EU-rolle i regionen med fokus på bl.a. klima og grøn omstilling, menneskerettigheder og regional stabilitet.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg.

Sagen blev senest forelagt for Folketingets Europaudvalg den 15. oktober 2021 til orientering.